

Examen VMBO-GL en TL
2010

tijdvak 1
dinsdag 18 mei
9.00 - 11.00 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 26 vragen, een samenvattingsopdracht en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1

- 1p 1 De eerste alinea van een tekst kan onder meer de volgende functies hebben:
- 1 het vooraf geven van een samenvatting
 - 2 de aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst
 - 3 het introduceren van een deskundige
 - 4 enkele belangrijke vragen stellen over het onderwerp.
- Welke van de bovenstaande functies zijn op alinea 1 van de tekst *Het muzikale brein* van toepassing?
- A** 1 en 2
B 1 en 3
C 1 en 4
D 2 en 3
E 2 en 4
F 3 en 4

Gebruik de volgende informatie bij het beantwoorden van de vragen 2 en 3.

We kunnen de tekst verdelen in vijf delen:

Deel 1: alinea 1

Deel 2: alinea 2

Deel 3: alinea's 3 en 4

Deel 4: alinea's 5 en 6

Deel 5: alinea's 7 en 8

- 1p 2 Welk kopje geeft het beste de inhoud van deel 3 (alinea's 3 en 4) weer?
- A** Het absolute gehoor
B Muzikale baby's
C Muzikaliteit in China
D Toontalen
- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud van deel 5 (alinea's 7 en 8) weer?
- A** Ontwikkeling muzikale vermogens
B Oorzaak beroemdheid Mozart
C Studiegedrag muziekdocenten
D Veel of weinig talent
- 1p 4 Op welke manier sluit alinea 8 aan op alinea 7?
- A** Alinea 7 en 8 vormen een tegenstelling.
B Alinea 8 geeft een voorbeeld bij wat in alinea 7 staat.
C Alinea 8 noemt een oorzaak van wat in alinea 7 staat.
D In alinea 8 wordt de inhoud van alinea 7 afgezwakt.
- 1p 5 In alinea 1 staat: "Is muzikaliteit aangeboren of is het toch vooral een kwestie van oefening?" (regels 4-6)
- In welke vier aaneengesloten alinea's wordt de invloed van oefening uitgewerkt?

- 1p **6** In alinea 3 staat: "... ze (pasgeboren baby's) kunnen uit hun hoofd de exacte toonhoogte van een klank herkennen." (regels 45-46)
→ Citeer de zin uit deze alinea waarin staat op welke manier die baby's dat lieten blijken.
- 1p **7** "Chinezen worden van jongs af aan blootgesteld aan fijne klankverschillen" (regels 76-78).
Welk gevolg daarvan wordt in dezelfde alinea (4) genoemd?
A Chinezen leren gemakkelijk een vreemde taal.
B Chinezen vinden hun eigen taal beter ontwikkeld dan andere talen.
C In China komt een absoluut gehoor vaker voor dan in Nederland.
D In China weten mensen gemiddeld meer van muziek dan in andere landen.
- 1p **8** "Zo geldt voor beide dat je je erin moet blijven oefenen." (regels 88-90)
Welk gevolg van deze oefening wordt in alinea 6 genoemd?
A Hersendelen voor taal en muziek worden dan meer ontwikkeld.
B Mensen zijn minder goed in staat andere vaardigheden aan te leren.
C Ook andere vaardigheden van mensen profiteren van die oefening.
D Taal en muziek gaan steeds meer op elkaar lijken.
- 1p **9** Een schrijver van een artikel kan gebruik maken van
1 feiten
2 de eigen mening
3 de mening van anderen.
De schrijfster van dit artikel maakt gebruik van:
A alleen 1
B 1 en 2
C 1 en 3
D 1, 2 en 3
- 1p **10** Wat is het voornaamste doel van de schrijfster met deze tekst?
de lezers
A ervan overtuigen dat contact met muziek op jonge leeftijd belangrijk is
B ervan overtuigen dat oefening voor taal en muziek belangrijk is
C informeren over het feit dat mensen muzikaler zijn dan ze vaak denken
D informeren over het onderwerp 'muzikaliteit van mensen'
- 1p **11** Welke van de volgende zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst *Het muzikale brein* weer?
A Baby's hebben een absoluut gehoor, wat een belangrijke rol speelt bij het leren van een taal.
B Er bestaan verschillen tussen de muzikaliteit van mensen, maar er zijn maar weinigen toondoof.
C Er zijn weinig mensen a-muzikaal en door te oefenen kun je goed een instrument bespelen.
D Taal en muziek zijn sterk met elkaar verbonden en zijn beide te ontwikkelen door oefening.

Tekst 2

9p 12 Vat de tekst *Krijgt u genoeg daglicht?* samen in maximaal 160 woorden. Besteed in je samenvatting aandacht aan de volgende punten:

- 1 het uiteindelijke doel van de proef met verlichting
- 2 de aanleiding om de proef uit te voeren
- 3 welke ontdekking men deed in 2002 over de werking van het oog
- 4 wat het uiteindelijke gevolg is van voldoende daglicht voor mensen
- 5 wat het gevolg is van te weinig licht in de winter
- 6 wat de bedoeling is van de kleur blauw bij de lichtproef
- 7 wat de bedoeling is van de kleur rood bij de lichtproef
- 8 welk advies Van Bommel geeft.

Maak er een goedlopend geheel van. Gebruik geen telegramstijl. Tel het aantal woorden en zet dat aantal bij je samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3

- 1p 13 Wat is het voornaamste doel van deze advertentie?
- A dat de jacht op ijsberen wordt gestopt
 - B dat de lezers iets gaan doen tegen klimaatverandering
 - C dat de overheid zich zal gaan inspannen om het aantal ijsberen op peil te houden
 - D dat meer mensen de Noordpool gaan bezoeken nu het nog kan
- 1p 14 Waarom is de ijsbeer op de foto gemaakt van letters?
- A De letters verwijzen naar de tekst van de advertentie.
 - B Dit was makkelijker dan een echte ijsbeer te fotograferen.
 - C Een foto van een ijsbeer valt weg tegen de witte achtergrond.
 - D Niet iedereen kan een ijsbeer herkennen van een foto.
- 1p 15 Wat betekent hier: "Blijven er alleen woorden over?"
- A Blijft van sommige dieren alleen de naam over?
 - B Gaan mensen ruzie maken over het klimaatprobleem?
 - C Kunnen mensen elkaar straks nog wel begrijpen?
 - D Moeten we nog meer zeggen om mensen tot actie te bewegen?

Tekst 4

- 1p 16 In alinea 1 worden twee vragen over geluidsniveaus gesteld.
- In welke alinea wordt de eerste vraag beantwoord voor muziek en voor lawaai op je werkplek?

- 1p **17** “Toch zetten zij het apparaat niet zachter.” (regels 25-26)
Wat is de belangrijkste reden om het apparaat niet zachter te zetten?
A De jongeren denken dat ze geen gehoorbeschadiging zullen oplopen.
B De jongeren houden van harde muziek.
C De jongeren schrikken niet echt van een hoge pieptoon.
D De jongeren weten niet dat te hard geluid slecht is voor het gehoor.
- 1p **18** Wat is het verband tussen alinea 5 en alinea 6?
A Alinea 6 vormt een tegenstelling met de inhoud van alinea 5.
B In alinea 6 staat een gevolg van de inhoud van alinea 5.
C In alinea 6 wordt de inhoud van alinea 5 met nieuwe informatie uitgebreid.
D In alinea 6 wordt een bewijs gegeven voor de inhoud van alinea 5.
- 1p **19** Welk verschil is er tussen het onderzoek van Raat en het onderzoek van De Laat?
A Raat onderzoekt alleen het luisteren naar mp3-spelers, De Laat onderzoekt ook het uitgaan.
B Raat onderzoekt gehoorschade, De Laat onderzoekt aangeboren oorziekten.
C Raat onderzoekt jongeren, De Laat onderzoekt volwassenen.
D Raat wil voorlichting geven aan jongeren, De Laat wil allereerst de ouders benaderen.
- 1p **20** Het is onduidelijk hoeveel jongeren jaarlijks blijvende gehoorschade oplopen (alinea 8).
Welke twee oorzaken voor die onduidelijkheid worden in de tekst genoemd?
A Artsen willen geen cijfers geven en werken niet mee aan onderzoek.
B Fabrikanten houden cijfers achter en de overheid treedt daar niet tegen op.
C Je merkt de schade pas later en het aantal wordt niet precies bijgehouden.
D Jongeren schamen zich voor de gehoorschade en houden die geheim.
- 1p **21** De Nationale Hoorstichting lijkt de jongeren te bereiken (alinea 10).
Waaruit kun je dat opmaken?
A De jongeren kunnen hun mp3-spelergebruik testen op websites.
B De jongeren worden benaderd met reclamespotjes en bekende rappers.
C Voor de basisschool is ook een lespakket gemaakt.
D Zo'n vijfhonderdduizend jongeren deden mee aan de gehoortest op internet.
- 1p **22** Wat blijkt uit de gehoortest op oorcheck.nl?
De meeste jongeren
A denken beter te kunnen horen dan in werkelijkheid het geval is.
B hoorden bij de test meer dan er in werkelijkheid te horen was.
C konden de kwaliteit van hun gehoor goed inschatten.
D zijn bereid meer te gaan betalen voor hun mp3-speler.
- 2p **23** Waarschuwingen op de verpakking van mp3-spelers zijn waarschijnlijk effectiever dan geluidsbegezers.
→ Welke twee argumenten worden daarvoor gegeven?

Gebruik de volgende informatie voor het beantwoorden van vraag 24 en 25.

Deze tekst is te verdelen in 5 delen:

Deel 1: alinea 1 tot en met alinea 2

Deel 2: alinea 3 tot en met alinea 6

Deel 3: alinea 7 tot en met alinea 8

Deel 4: alinea 9 tot en met alinea 11

Deel 5: alinea 12.

- 1p **24** Over welk onderwerp gaat tekstdeel 2 (alinea 3 tot en met 6)?
Gebruik niet meer dan 10 woorden voor je antwoord.
- 1p **25** Over welk onderwerp gaat deel 3 (alinea 7 en 8)?
Gebruik niet meer dan 10 woorden voor je antwoord.
- 1p **26** Een schrijver kan gebruik maken van:
1 feiten
2 de eigen mening
3 de mening van anderen
Waarvan maakt de schrijfster van deze tekst vooral gebruik?
A 1 en 2
B 1 en 3
C 2 en 3
- 1p **27** De schrijfster wil de lezers informeren over gehoorschade bij jongeren.
Welk schrijfdoel heeft de schrijfster nog meer met deze tekst?
Zij wil
A amuseren met leuke verhalen over de jeugd.
B oudere lezers van haar eigen mening overtuigen.
C tegenover alle lezers haar gevoelens tot uitdrukking brengen.
D waarschuwen voor blijvende gehoorschade.

Schrijfofdracht

Je bent onlangs naar een schoolfeest geweest. Het was een leuk feest en je hebt veel plezier gehad met je vrienden. Je was vooral erg tevreden over de muziek die de dj draaide. De volgende ochtend werd je wakker en je hoorde een hoge pieptoon. Pas na enkele uren was de pieptoon weer verdwenen.

Omdat je er niet helemaal gerust op was, ging je zoeken op internet. Daar las je enkele artikelen over gehoorschade bij het beluisteren van harde muziek, onder andere de tekst *Domoren verpesten gehoor* waarin verwezen wordt naar de site www.oorcheck.nl. Je bent wel geschrokken van wat je daar las: bij meer dan 85 decibel aan geluid is oorbescherming tijdens het werk al verplicht. Boven 120 decibel gaat geluid echt pijn aan de oren doen.

Je wilt er nog meer over weten en besluit een bezoek te brengen aan de website van de Nationale Hoorstichting, www.hoorstichting.nl. Daar lees je ten eerste de informatie dat meer dan 20.000 jongeren jaarlijks gehoorbeschadiging oplopen in Nederland en ten tweede dat oorsuizingen en een hoge pieptoon de eerste tekenen van gehoorbeschadiging kunnen zijn. Er staat ook een waarschuwing: voor een veilig gebruik van je mp3-speler mag je de volumeknop op maximaal 60% zetten bij het gebruik van oordopjes en op maximaal 70% bij het gebruik van een koptelefoon.

Ergens anders op internet vind je nog een interessante tabel. Daaruit blijkt wel, dat geluid veel eerder schadelijk kan zijn dan veel jongeren blijkbaar denken en dat een disco soms het hardst denkbare lawaai produceert.

Aantal decibel	Geluid
10	Ritselende bladeren
70	Stofzuiger
80	Drukke verkeersweg
100	Geweerschot, mp3-speler op hoogste stand
110	Cirkelzaag
120	Kettingzaag, rockconcert
130	Pijngrens, discotheek
150	Startend straalvliegtuig

13p 28 Een artikel voor de schoolkrant

Schrijf in de uitwerkbijlage een artikel voor de schoolkrant over gehoorschade bij jongeren. In dit artikel

- noem je de aanleiding voor jou om het artikel te schrijven;
- vertel je welke twee stukjes informatie je vond op www.hoorstichting.nl;
- geef je jouw mening over de ernst van de gehoorbeschadiging van Nederlandse jongeren;
- gebruik je twee gegevens uit de tabel om je mening kracht bij te zetten;
- noem je de waarschuwing van de Nationale Hoorstichting welke percentages van het volume van mp3-spelers veilig zijn bij oordopjes en koptelefoons;
- verwijst je naar de website www.oorcheck.nl waar volgens de tekst *Domoren verpesten gehoor* iedereen zijn gehoor kan meten;
- wens je dat alle lezers verstandig zullen omgaan met harde muziek.

Verzin een pakkende titel en vergeet niet je naam en klas onder het artikel te zetten.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.